

Euro u Republici Hrvatskoj

Majcan, Nikolina

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Virovitica University of Applied Sciences / Veleučilište u Virovitici**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:165:621013>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-23**

Repository / Repozitorij:

[Virovitica University of Applied Sciences Repository - Virovitica University of Applied Sciences Academic Repository](#)

VELEUČILIŠTE U VIROVITICI

Stručni prijediplomski studij Poduzetništvo

NIKOLINA MAJCAN

EURO U REPUBLICI HRVATSKOJ

ZAVRŠNI RAD

VIROVITICA, 2024.

VELEUČILIŠTE U VIROVITICI
Stručni prijediplomski studij Poduzetništvo

EURO U REPUBLICI HRVATSKOJ
ZAVRŠNI RAD

Predmet: Gospodarstvo Hrvatske

Mentorica:

Danijela Vakanjac, mag.oec., v.pred.

Studentica:

Nikolina Majcan

VIROVITICA, 2024.

Veleučilište u Virovitici

OBRAZAC 2

ZADATAK ZAVRŠNOG / DIPLOMSKOG RADA

Student/ica: MAJCAN NIKOLINA **JMBAG:** 0307014424

Studij: Poduzetništvo **Modul:** Poduzetništvo

Imenovani mentor: Danijela Vakanjac, mag.oec., v.pred.

Imenovani komentor:

Naslov rada:

Euro u Republici Hrvatskoj

Puni tekst zadatka rada:

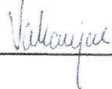
Na osnovu prikupljene i proučene relevantne stručne i znanstvene literature iz dostupnih izvora, studentica će konstruirati sadržaj i strukturu rada na zadanu temu. Prikazujući valute koje su se kroz povijest koristile na području današnje Republike Hrvatske, kao i povijest nastanka eura kao valute, teorijski dio završnog rada će zaokružiti opisivanjem procesa uvođenja eura kao službene valute Republike Hrvatske. Kako bi zaokružila prikazane teorijske osnove u ovom završnom radu, te potencijalne prednosti i nedostatke koji su se pojavili, studentica će provesti istraživanje mišljenja javnosti o samom procesu uvođenja eura, prilagodbi na novu valutu te percepciji ispitanika o svemu navedenom nakon protoka punih godinu dana od uvođenja eura.

Datum uručenja zadatka studentu/ici: 11. 04. 2024.

Rok za predaju gotovog rada: 07. 05. 2024.

Mentor:

Danijela Vakanjac, mag.oec., v.pred.

Dostaviti:

1. Studentu/ici
2. Povjerenstvu za završni i diplomski rad - tajniku

EURO U REPUBLICI HRVATSKOJ

EURO IN THE REPUBLIC OF CROATIA

SAŽETAK – Nakon više od godinu dana od zamjene hrvatske kune eurom, euro je i dalje vrlo aktualna tema u Republici Hrvatskoj. Republika Hrvatska svoj put prema euru započela je davne 2001. godine potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Punopravnom članicom Europske Unije Hrvatska postaje 01. srpnja 2013. godine te je korak bliže pridruživanju Europskoj monetarnoj uniji. Ispunjenjem četiri od pet kriterija Hrvatska je bila spremna za uvođenje eura kao službene valute. 01. siječnja 2023. godine euro postaje službena valuta Republike Hrvatske. Uvođenje eura ima svoje prednosti i nedostatke te troškove zamjene valute. Rad prikazuje kako bi prednosti uvođenja eura trebale, dugoročno, premašiti sve troškove i nedostatke uvođenja eura te pomoći hrvatskom gospodarstvu podići konkurentnost na europskom području. Svrha ovoga rada je prikazati proces uvođenja eura u Republici Hrvatskoj, prikazati kako je teklo pripremno razdoblje za uvođenje eura te prikazati prednosti i nedostatke uvođenja eura. Rad prikazuje i povijesni pregled hrvatskih valuta, povijest samog eura te koje se eurokovanice i euronovčanice koriste u Republici Hrvatskoj. Provedeno je istraživanje mišljenja građana o zadovoljstvu nakon uvođenja eura, kojemu je pristupilo 35 ispitanika. Istraživanje je provedeno putem anketnog upitnika na internetu. Prema provedenom istraživanju može se zaključiti da su građani relativno zadovoljni novom valutom, ali smatraju kako dugoročno euro Hrvatskoj neće donijeti samo dobro.

Ključne riječi: Hrvatske valute, euro, europodručje

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. POVIJESNI KONTEKST VALUTA.....	2
2.1. Povijesne valute Hrvatske.....	2
2.2. Hrvatska kuna.....	4
2.3. Povijest eura.....	5
3. UVOĐENJE EURA U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	7
3.1. Pripremno razdoblje za uvođenje eura.....	8
3.2. Proces uvođenja eura.....	11
3.3. Eurokovanice i euronovčanice.....	13
4. PREDNOSTI I NEDOSTATCI UVOĐENJA EURA.....	15
4.1. Prednosti uvođenja eura.....	15
4.2. Nedostatci uvođenja eura.....	18
5. OSVRT NA MOGUĆNOST PRAKTIČNE PRIMJENE – ISTRAŽIVANJE MIŠLJENJA GRAĐANA O ZADOVOLJSTVU NAKON UVOĐENJA EURA.....	19
5.1. Cilj i zadatak istraživanja.....	20
5.2. Rezultati istraživanja.....	20
5.3. Interpretacija rezultata istraživanja.....	27
6. ZAKLJUČAK.....	29
7. POPIS LITERATURE.....	30
8. POPIS ILUSTRACIJA.....	33

1. UVOD

Pridruživanjem Hrvatske Europskoj uniji započinje put prema novoj valuti, euru. Kroz povijest, na hrvatskom području koristile su se različite valute: od prvog naturalnog novca, preko metalnog novca, kovanog novca, srebrnog i bakrenog novca, srebrnog forinta, zlatne krune, dinarsko-krunskih novčanica, hrvatskog dinara pa sve do hrvatske kune. Hrvatska kuna bila je službena valuta Republike Hrvatske sve do 01. siječnja 2023. godine, tada službena valuta postaje euro. Od 01. siječnja 2002. godine euro postaje službena valuta 12 država članica europodručja. Kroz godine, postaje službena valuta još 7 država članica. Kako bi euro postao službena valuta, Hrvatska je morala ispuniti pet kriterija nominalne konvergencije, a kriteriji su: stabilnost cijena, proračunski deficit, javni dug, dugoročne kamatne stope te stabilnost tečaja. Ispunjena su četiri od pet kriterija pa je iz tog razloga Republika Hrvatska imala dopuštenje za uvođenje eura kao službene valute.

Problematika rada usmjerena je na pripremno razdoblje i proces uvođenja eura u Republici Hrvatskoj te istraživanje mišljenja građana o zadovoljstvu nakon uvođenja eura. Proces zamjene valute provodio se u tri faze. Prva faza je pripremno razdoblje za uvođenje eura, druga faza odnosi se na razdoblje dvojnog optjecaja te posljednja, treća, faza odnosi se na razdoblje nakon završetka dvojnog optjecaja. Hrvatska je uvođenjem eura dobila i svoje eurokovanice s nacionalnim motivima. U radu se navode sve prednosti i nedostaci nastali uvođenjem eura. Istraživanjem mišljenja građana o zadovoljstvu nakon uvođenja eura željelo se doći do zaključka o tome jesu li se građani priviknuli na novu valutu, što smatraju prednostima i nedostacima eura te jesu li imali dovoljno informacija o euru prije njegovog uvođenja.

U skladu s navedenom temom, u prvom poglavlju govori se o povijesnom kontekstu valuta. Obrađuju se povijesne valute Hrvatske, hrvatska kuna te povijest eura. U sljedećem poglavlju govori se o uvođenju eura u Republici Hrvatskoj. Obrađuje se pripremno razdoblje za uvođenje eura, sami proces uvođenja eura te eurokovanice i euronovčanice. U trećem poglavlju iznesene su prednosti i nedostaci uvođenja eura, dok se u posljednjem poglavlju prikazuju ciljevi i zadatak istraživanja mišljenja građana o zadovoljstvu nakon uvođenja eura te interpretacija dobivenih rezultata.

2. POVIJESNI KONTEKST VALUTA

„Financijski fenomen pruža, dakle, svoje korijene u prostor svetog između žrtvovanja, kulta zemlje, zaloga za božanski kredit i, eminentno, u složeni svijet suvereniteta. On tako pridonosi svojevrsnom prijenosu moći između svijeta bogova i svijeta ljudi koji uspostavljaju kralja, zakon i nužno socijalizirani oblik zaloga vjerovanja – potraživanja koje će postati novac“ (Aglietta i Orléan, 2004:125).

Prvi novac bio je prirodni novac, prvotno se razmjenjivala stoka, a zatim, platežna sredstva postala su i zrna žitarica, puževi, školjke i slično. Latinski naziv za novac bio je *pecunia*, od riječi *pecus*, što znači stoka ili blago. U razvijenijim civilizacijama došlo je do pojave metalnog novca, od čega su najcjenjeniji bili plemeniti metali. Razvijanjem civilizacija, dolazi do pojave kovanog novca, koji je na sebi imao oznaku finoće te masu kovine. Prvi takav novac pojavio se u Maloj Aziji, a njega je popratio i sadašnji prostor Grčke, točnije, Atena i Sparta. Među prvima koji su imali svoj novac bili su i Kinezi koji su kovali brončani novac u raznim oblicima.¹

2.1. Povijesne valute Hrvatske

Prema Brekalo i Lasić (2013) prvi kovani novac na hrvatskom području pojavio se prilično kasno. Kovani novac pojavio se u četvrtom stoljeću prije Krista na otoku Hvaru, a kovali su se bakreni i srebrni novac. Nakon Hvara, od trećeg do prvog stoljeća prije Krista, novac se izrađuje i na otoku Visu. Tokom Rimskog Carstva u optjecaj dolazi rimski novac, a do 14. stoljeća u optjecaju, na hrvatskom prostoru bili su još i mađarski, bizantski, austrijski te venecijanski novac. U srednjem vijeku na našim prostorima posebno su bila značajna tri novčana sustava. Prvi je bio franački sustav kojega je uveo Karlo Veliki u 9. stoljeću, drugi novčani sustav bio je frizaški denar, on je iz mađarskog novčanog sustava uveden sredinom 12. stoljeća, te posljednji novčani sustav, koji se smatra najstarijim kovanim novcem s područja Hrvatske su denar i poludenar, s kraja 12. stoljeća kojega je uveo mađarski kralj Andrija II.. Sredinom 13. stoljeća, na području današnjeg Splita, započinje kovanje bakrenog i srebrnog novca. Početkom 15. stoljeća herceg Hrvoje Vukčić Hrvatinić započinje kovanje svog novca

¹ Hrvatska enciklopedija, <https://www.enciklopedija.hr/clanak/novac> (23.04.2024.)

pod nazivom groš. Groš se kovao kao četiri vrste kovanica, a na njima su se nalazili obiteljski grb, vojvodski grb te lik sv. Duje.

Ugarsko kraljevstvo bilo je podijeljeno na desetak uprava, u svakoj od uprava postojala je barem jedna kovnica novca. Kavnica Kraljevine Hrvatske spadala je u slavonsku financijsku upravu, a nalazila se u Zagrebu. Zagrebačka kovnica novca je tijekom 14., 15. i 16. stoljeća izrađivala denare, koji su bili kovani kao sitan novac (Kolar – Dimitrijević, 2013). Za vrijeme grofa i bana Josipa Jelačića Bužimskog u Zagrebačkoj kovnici novca započinje se kovati srebrni forint, a 1849. godine kuje se i bakreni križar. Srebrni forint i bakreni križar smatraju se izvornim hrvatskim novcem (Brekalo i Lasić, 2013).

U vrijeme vladavine Marije Terezije Hrvatska više nije kovala vlastiti novac. U to vrijeme glavno sredstvo plaćanja bili su talir i konvencijska marka. 1846. godine osnovana je Prva hrvatska štedionica. Prva hrvatska štedionica bila je važna zbog ideje o samostalnoj Hrvatskoj koja je sposobna sama voditi svoje financije. U to vrijeme javljaju se i prve ideje o osnivanju hrvatske narodne banke (Kolar – Dimitrijević, 2013).

Krajem 19. stoljeća Austro-ugarska želi uvesti jedinstvenu valutu, a početkom 20. stoljeća zlatna kruna postaje zakonskom valutom. Pošto je Hrvatska bila pod vladavinom Austro-ugarske, nakon ulaska u novostvoreno Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca za Hrvatsku je problem bio vrijednost krune. Taj problem je trajao sve do osnivanja Narodne banke Kraljevstva SHS. Tada su sve krunske novčanice zamijenjene s dinarsko-krunskim novčanicama (Kolar – Dimitrijević, 2013).

Prema Brekalo i Lasić (2013) Hrvatski nacionalni prostor je tijekom dviju Jugoslavija bio dio njihovog novčanog sustava. To se promijenilo 23. prosinca 1991. godine kada je umjesto dinara SFRJ uveden hrvatski dinar i tada je uspostavljen novčani suverenitet Republike Hrvatske. Zamjena hrvatskog dinara odvijala se početkom 1992. godine, u omjeru 1:1, a tečaj je određivala Narodna banka Hrvatske.² Hrvatski dinar imao je samo papirnate novčanice, nije imao kovanice. Na prednjoj strani nalazio se lik Ruđera Boškovića, na zadnjoj strani nalazila se slika zagrebačke katedrale i slika skulpture „Povijest Hrvata“. Prvi dinari tiskani su 8. listopada 1991. godine. Hrvatski dinar koristio se je do 30. svibnja 1994. godine.³

² Mirovina.hr, <https://www.mirovina.hr/novosti/prisjetimo-se-hrvatskih-dinara-valute-koju-smo-koristili-tik-prije-dolaska-kune/> (23.04.2024.)

³ Hrvatska povijest, <https://hrvatska-povijest.hr/mnogi-su-hrvatski-dinar-vec-zaboravili-mnogi-ga-nikad-urukama-nisu-ni-imali-a-imao-je-kratku-i-zanimljivu-povijest/> (23.04.2024.)

2.2. Hrvatska kuna

„Izgradnju novčanog sustava u Republici Hrvatskoj treba promatrati paralelno, njegov razvoj dijeli se u dvije faze, prva faza trajala je od 6. listopada 1991. do 10. svibnja 1994. godine, odnosno do trenutka kada je započela druga faza koja traje do danas, glavno njezino obilježje je uvođenje kune kao trajne hrvatske nacionalne novčanice, koja će to biti sve do ulaska Republike Hrvatske u Europsku monetarnu uniju, odnosno eurozonu“ (Brekalo i Lasić, 2013:79). Hrvatski sabor je većinom glasova 29. srpnja 1993. godine usvojio da će se nova hrvatska valuta zvati kuna te da će se dijeliti na sto lipa.⁴

Hrvatska kuna postaje stabilna valuta. Od svibnja 1994. godine počinje potpuna izgradnja novčanog sustava Republike Hrvatske. Hrvatska narodna banka donosi Odluke o izdavanju novčanica i kovanog novca, Odluke o puštanju novčanica i kovanica u optjecaj te Odluke o zamjeni hrvatskog dinara za kune. U svibnju 1994. godine na sjednici Vlade Republike Hrvatske donosi se odluka o prestanku važenja hrvatskog dinara. Narodna banka Hrvatske postaje središnja banka te je postala odgovorna za stabilnost hrvatske valute i opću likvidnost (Brekalo i Lasić, 2013).

Kako bi Hrvatska došla do uspostave novčanog suvereniteta, morala je proći kroz četiri faze. Prva faza započela je u prosincu 1991. godine. Tada je donesena Odluka o uvođenju hrvatskog dinara. Druga faza započela je nakon svibnja 1995. godine, nakon vojne operacije „Bljesak“ u kojoj je oslobođeno područje zapadne Slavonije. Treća faza počela je u kolovozu 1997. godine, nakon vojne akcije „Oluja“, u kojoj su oslobođena područja Dalmacije, Banovine, Like te Korduna. Posljednja faza započela je u rujnu 1997. godine, tada je na teritoriju cijele države uspostavljen novčani suverenitet (Brekalo i Lasić, 2013).

Hrvatska narodna banka izdala je novčanice kune u sljedećim apoenima: 5, 10, 20, 50, 100, 200, 500 i 1000. Na prednjoj strani novčanice kune nalazili su se likovi velikana hrvatske povijesti i kulture, a na novčanicama od 5 kuna nalazili su se hrvatski plemići. Naličja svih novčanica kune sadržavala su panoramu ili motiv hrvatskog grada. Kovani novac izdan je u apoenima od: 5, 2 i 1 kune, a lipa u apoenima od: 50, 20, 10, 5, 2 i 1. Na zadnjem dijelu kovanica kune nalazila se je kuna u trku, na zadnjem dijelu kovanica lipa nalazile su se grančice lipa s

⁴ Hrvatski numizmatički portal, <https://www.kunalipa.com/katalog/povijest/kuna-lipa-1.php> (23.04.2024.)

listovima i cvjetovima. Na prednjem dijelu svih kuna i lipa nalazile su se motivi biljne ili životinjske vrste.⁵

2.3. Povijest eura

San o zajedničkoj valuti članica Europske unije seže još u 1960-te godine, kada je Ekonomska i monetarna unija bila jedna od najvećih ambicija, zbog toga što bi obuhvaćala zajedničku monetarnu politiku, euro kao zajedničku valutu te koordinaciju gospodarskih i fiskalnih politika. Nova, zajednička valuta, imala bi mnoge prednosti, tako što bi gospodarstva postala uspješnija, poduzećima bi se olakšala međunarodna trgovina, a potrošači bi imali više mogućnosti odabira.⁶ „Ekonomska i monetarna unija rezultat je dugog procesa ekonomske integracije. Taj proces je promijenio svoju narav s projektom koji je lansiran u 1980-im godinama, a koji uspostavlja jedinstveno tržište koje uključuje financije“ (Aglietta i Orléan, 2004:46).

Produbljivanje povezanosti između država članica, maksimalno iskorištavanje jedinstvenog tržišta te slobodno kretanje ljudi, usluga, roba i kapitala, bili su glavni ciljevi uvođenja zajedničke valute. Europska ekonomska i monetarna unija ostvarila se kroz tri faze, s eurom koji je postao zajednička valuta. Prva faza omogućila je veću suradnju među nacionalnim središnjim bankama te slobodu kretanja kapitala među državama članicama. Druga faza dovela je do osnivanja Europskog monetarnog instituta. Posljednja, treća faza započela je 1999. godine kada su države članice fiksirale svoje valute u odnosu na euro. Kovanice i novčanice eura u optjecaj su ušle tri godine nakon posljednje faze uspostave Europske ekonomske i monetarne unije.⁷ U te tri godine, euro je bio nevidljiva valuta koju su koristili samo računovodstvene potrebe i elektronička plaćanja. Od 1. siječnja 2002. godine, euro je postao službena valuta 12 država Europske unije.⁸

Uvođenje eura kao službene valute u 12 zemalja popraćeno je strukturalnim inovacijama, promjenama u sektorima poduzeća i banaka te teorijskim dilemama u ekonomskoj znanosti (Paparella, 2000). Države koje su 2002. godine uvele euro kao službenu valutu su: Španjolska, Portugal, Nizozemska, Luksemburg, Italija, Irska, Grčka, Njemačka, Francuska, Finska,

⁵ Hrvatske narodna banka, <https://www.hnb.hr/novac/kuna> (23.04.2024.)

⁶ Europska unija. https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/history-and-purpose_hr (24.04.2024.)

⁷ Euro.hr. <https://euro.hr/o-euru/> (24.04.2024.)

⁸ Europska unija. https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/history-and-purpose_hr (24.04.2024.)

Belgija i Austrija. Nakon prvotnih država koje su uvele euro kao službenu valutu, Slovenija uvodi euro 2007. godine, Cipar i Malta 2008. godine, Slovačka 2009. godine, Estonija 2011. godine, Latvija 2014. godine te Litva 2015. godine.⁹

Gotovinski novac eura čine novčanice i kovanice. Kovanice postoje u tri vrste, a one su: prigodni optjecajni novac, prigodni kovinski novac te optjecajni kovinski novac. Prva serija novčanica sastoji se od sedam apoen: 5, 10, 20, 50, 100, 200 i 500 eura. Druga serija novčanica tiskana je u šest apoen, isto kao u prvoj seriji novčanica, osim 500 eura, koji se više ne tiskaju zbog jačanja zaštite od krivotvorenja novčanica. Svaka država izdaje vlastite kovanice s vlastitim motivom svake godine (Matić, 2021). Tablica 1. prikazuje simbole suverenosti svake od država eurozone, osim Grčke koja nema nacionalni simbol na prednjoj strani kovanice.

Tablica 1. Nacionalni simboli država na kovanicama eura i centi

Država	Nacionalni simbol
Austrija	Zastava
Belgija	Lik državnog poglavara, inicijali države
Cipar	Naziv države napisan na grčkom i turskom jeziku
Estonija	Nacionalni naziv države „Eesti“ i geografski prikaz Estonije
Finska	Grb
Francuska	Moto, inicijali države RF
Grčka	Nema
Irska	Grb i natpis „Éire“, naziv za Irsku na irskom jeziku
Italija	Oznaka države – RI
Latvija	Grb i natpis Latvija
Litva	Grb te naziv države izdavateljice „LIETUVA“
Luksemburg	Lik državnog poglavara i njegova titula, ime države izdavateljice na luksemburškom jeziku
Malta	Ime države - Malta
Nizozemska	Lik državnog poglavara i njegova titula
Njemačka	Grb Njemačke
Portugal	Natpis Portugal
Slovačka	Grb i natpis Slovensko
Slovenija	Ime države - Slovenija
Španjolska	Lik državnog poglavara i njegova titula
Andora	Grb

⁹ Euro.hr. <https://euro.hr/o-euru/> (24.04.2024.)

Monako	Lik državnog poglavara i njegova titula
San Marino	Ime države – San Marino
Vatikan	Lik državnog poglavara, natpis CITTÁ DEL VATICANO, grb

Prilagođeno prema: Matić, B. (2021): Zajednički optjecajni kovinski novac Europske ekonomske i monetarne unije – izazov uređenja nacionalne strane. Numizmatičke vijesti Vol. 63. No. 74. Osijek. str. 149

Nacionalni simboli, koji se nalaze na kovanicama eura i centi Republike Hrvatske, su: geografska karta Republike Hrvatske, hrvatska kuna te portret Nikole Tesle. Više o nacionalnim simbolima i dizajnu kovanica eura i centi Republike Hrvatske nalazi se u poglavlju 3.3. Eurokovanice i euronovčanice.

3. UVOĐENJE EURA U REPUBLICI HRVATSKOJ

„Ugovorom iz Maastrichta koji je stupio na snagu 1993. godine, a već pri osnivanju određeno je da će EU biti monetarna unija. Dokument kojim je predviđeno da će se uvesti Ekonomska i monetarna unija je Delorsovo izvješće, a na Konferenciji Europskog vijeća u Madridu 1995. godine određen je scenarij tranzicije u monetarnu uniju“ (Grgačić i Majić, 2023:78). Kako bi neka od članica Europske unije uvela euro kao službenu valutu mora ispuniti kriterije. Kriteriji nominalne konvergencije ili Ugovor iz Maastrichta sadrži propisane kriterije koje zemlja članica mora ispuniti kako bi euro postao službena valuta. Kriteriji su postavljeni tako da se države pripreme za članstvo u monetarnoj uniji i da porade na ekonomskoj stabilnosti zemlje. Prema Vakanjac, Uher, Bedeković (2022) kriteriji Ugovora iz Maastrichta dijele se u četiri područja: stabilnost cijena, stabilnost tečaja, konvergencija dugoročnih kamatnih stopa i održivost javnih financija. Pokazatelji koji se koriste za praćenje konvergencije su: BDP po stanovniku, stopa nezaposlenosti, kupovna moć, realni tečaj te prosječna razina plaća.

Republika Hrvatska svoj put prema Europskoj uniji i euru kao službenoj valuti započinje davne 2001. godine, kada u listopadu potpisuje Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju. Prvi pozitivan odgovor Europske unije dobiva u travnju 2004. godine nakon službene prijave za članstvo, a kasnije te godine Hrvatska dobiva status zemlje kandidatkinje. Pregovarački proces za ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju započinje u ožujku 2005. godine (Aralica i sur., 2005). Prema Aributina i sur. (2003) Hrvatska je provodila pravne, političke i gospodarske

prilagodbe te prilagodbe regionalnoj suradnji i stabilnosti u jugoistočnoj Europi kao temelj za prelazak u status punopravnog kandidata za članstvo u Europskoj uniji.

Hrvatska poduzima pozitivne korake kako bi što prije pristupila Europskoj uniji. Neki od pozitivnih koraka su: članstvo u CEFTA-i, osnovana je Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, izrada Strategije razvoja civilnog društva, donošenje Zakona o ravnopravnosti spolova, preinake u Zakonu o radu te izmjene u Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji (Bađun i sur., 2004).

Republika Hrvatska pristupa Europskoj uniji 1. srpnja 2013. godine. Samim ulaskom u europsku uniju, Hrvatska se obvezala da će nakon ispunjenja uvjeta uvesti euro kao službenu valutu i postati dijelom Europske monetarne unije. 2017. godine Središnja banka započinje izradu analiza troškova uvođenja i ekonomskih koristi, što predstavlja službeni početak pripreme Republike Hrvatske za uvođenje eura kao službene valute (Ciraki, Vakanjac, Lulić, 2023). Iste godine, Hrvatska narodna banka i Vlada Republike Hrvatske predstavljaju Strategiju za uvođenje eura kao službene valute. Strategija pokazuje kako će prednosti uvođenja eura kao službene valute uvelike nadmašiti nedostatke.¹⁰

3.1. Pripremno razdoblje za uvođenje eura

Kako bi Republika Hrvatska bila spremna za uvođenje eura kao službene valute, morala je ispuniti kriterije nominalne konvergencije. Kako bi se ti kriteriji ispunili, Hrvatska je fiskalnu i monetarnu politiku morati voditi po pravilima Europske unije, Vlada Republike Hrvatske morala se pobrinuti za stabilnost javnih financija i smanjenje javnog duga, a Hrvatska narodna banka morala je održati stabilnost cijena i deviznog tečaja. Hrvatska se morala pridružiti i postati članica bankovne unije¹¹ jer se je tako morao preuzeti nadzor nad bankama u Hrvatskoj te bi se na taj način pristupilo jedinstvenom nadzornom mehanizmu.¹²

Kako bi se provele sve aktivnosti iz Nacionalnog plana za uvođenje eura kao službene valute ustrojen je Upravljački odbor sa šest koordinacijskih odbora. Imenovani su i članovi Upravljačkog odbora i glavni koordinatorski odbor s ciljem provedbi aktivnosti

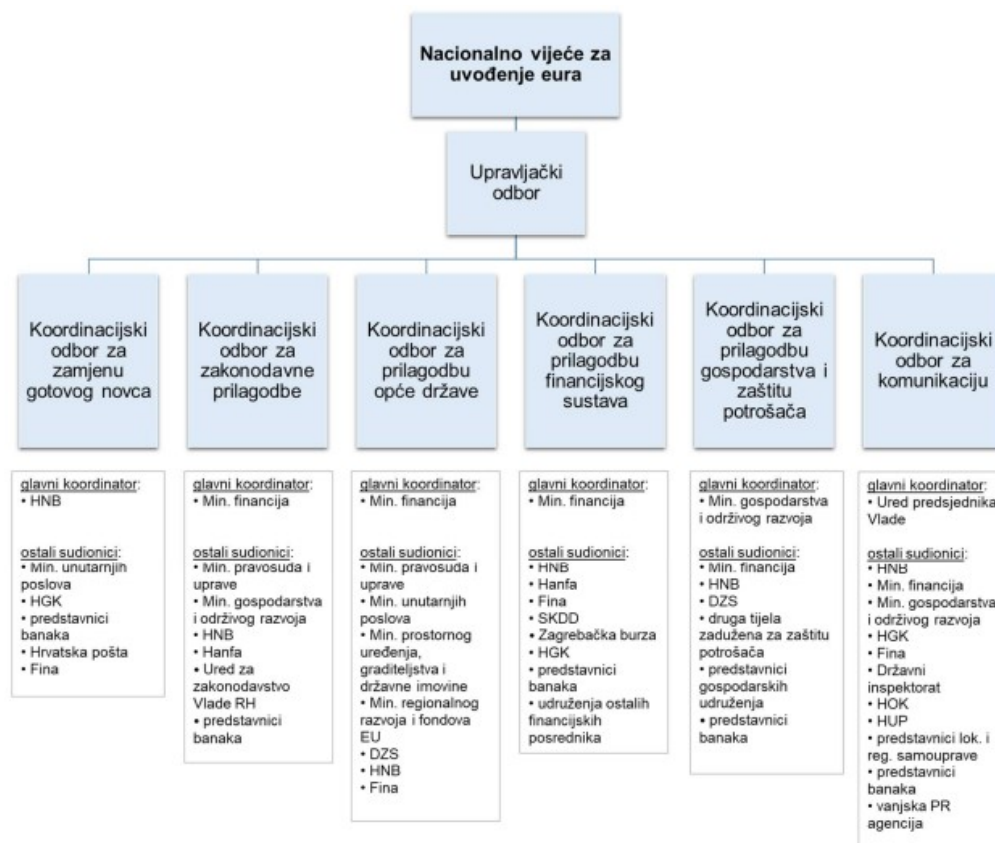
¹⁰ Vlada Republike Hrvatske, Hrvatska narodna banka (2020): Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom. https://mfin.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/hr_i_eu/Nacionalni%20plan%20zamjene%20hrvatske%20kune%20eurom%20-%20donesen%20na%20sjednici%20Vlade%20RH%20odr%C5%BEanoj%2023.12.2020..pdf (25.04.2024.)

¹¹ Bankovna unija je jedinstveni nadzorni mehanizam banaka koja smanjuje mogućnost problema u bankama tako što se kroz zajednički sustav saniraju banke putem jedinstvenog sanacijskog mehanizma te se brine da se problemi u bilancama banaka ne odražavaju na javne financije (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2018).

¹² Vlada Republike Hrvatske, Hrvatska narodna banka (2018): Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Hrvatskoj. <https://www.mingo.hr/public/documents/Eurostrategija%20-%20FINAL.pdf> (25.04.2024.)

koje su planirane.¹³ Sljedeća slika (Slika 1.) detaljnije prikazuje organizacijsku strukturu za provedbu aktivnosti iz Nacionalnog plana uvođenja eura kao službene valute.

Slika 1. Organizacijska struktura provedbe aktivnosti zamjene hrvatske kune eurom

Izvor: Ministarstvo financija (2022): Uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj. <https://mfin.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Uvo%C4%91enje%20eura%20kao%20slu%C5%BEbene%20u%20rh.pdf> (25.04.2024.)

Na čelu organizacijske strukture za provedbu aktivnosti uvođenja eura nalazi se Nacionalno vijeće za uvođenje eura koje se sastoji od Upravljačkih odbora. Upravljački odbor dijeli se na više Koordinacijskih odbora: Koordinacijski odbor za zamjenu gotovog novca kojemu je Hrvatska narodna banka glavni koordinator, Koordinacijski odbor za zakonodavne prilagodbe, Koordinacijski odbor za prilagodbu opće države te Koordinacijski odbor za prilagodbu financijskog sustava kojima je glavni koordinator Ministarstvo financija, zatim, Koordinacijski odbor za prilagodbu gospodarstva i zaštitu potrošača kojemu je Ministarstvo

¹³ Ministarstvo financija (2022): Uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj. <https://mfin.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Uvo%C4%91enje%20eura%20kao%20slu%C5%BEbene%20u%20rh.pdf> (25.04.2024.)

gospodarstva i održivog razvoja glavni koordinator te Koordinacijski odbor za komunikaciju kojemu je glavni koordinator Ured predsjednika Vlade.

Hrvatski model zamjene kune eurom obuhvaća tri razdoblja. Prvo razdoblje je pripremno razdoblje, drugo je razdoblje dvojnog optjecaja te posljednje je razdoblje u kojemu završava dvojni optjecaj. Drugo i treće razdoblje detaljnije će biti opisano u nastavku. Prvo, pripremno razdoblje, razdoblje je kojim je započeo proces zamjene hrvatske kune eurom. U tom se razdoblju sve institucije, gospodarstvo i svi subjekti pripremaju za uvođenje eura. Morale su uvesti dvojni optjecaj i dvojno iskazivanje cijena, ali i prilagoditi računovodstvene programe i informativne aktivnosti koje će biti usmjerene prema javnosti. Obvezno dvojno iskazivanje cijena (iskazivanje cijene u kunama i eurima) započelo je četiri mjeseca prije uvođenja eura kao službene valute. Dvojno iskazivanje cijena trajalo je godinu dana, a zamjena hrvatske kune za euro, bez naknade, bila je moguća prvih šest mjeseci, nakon toga plaćala se naknada (Ciraki, Vakanjac, Lulić, 2023). Tablica 2. prikazuje kako je teklo pripremno razdoblje za uvođenje eura, koje je ranije objašnjeno, po mjesecima.

Tablica 2. Pripremno razdoblje za uvođenje eura

VRIJEME	AKTIVNOSTI
Šest mjeseci prije uvođenja eura	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vijeće Europske unije odlučuje da Hrvatska zadovoljava uvijete za uvođenje eura i utvrđuje devizni tečaj po kojemu se izvršava konverzija ▪ Provođi se kampanja kojom se građani pozivaju da višak gotovine pohrane u banke
Trideset dana nakon potvrde Vijeća EU-a o zadovoljenju kriterija	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Započinje razdoblje obveznog dvojnog iskazivanja cijena
Četiri mjeseca prije uvođenja eura	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HNB započinje opskrbu banaka novčanicama eura
Tri mjeseca prije uvođenja eura	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HNB opskrbljuje banke kovanim novcem
Mjesec dana prije uvođenja eura	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Banke opskrbljuju poduzeća, Finu i poštu ▪ Počinje prodaja kompleta kovanog novca građanima

Izvor: Vlada Republike Hrvatske, Hrvatska narodna banka (2018): Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom.

https://mfin.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/hr_i_eu/Nacionalni%20plan%20zamjene%20hrvatske%20kune%20eurom%20%20donesen%20na%20sjednici%20Vlade%20RH%20odr%C5%BEanoj%2023.12.2020..pdf (25.04.2024.)

Vlada je osigurala mjere za sprječavanje rasta potrošačkih cijena kako ne bi došlo do zlouporabe pri zaokruživanju cijena. Kako bi se građani zaštitili od nepoštene poslovne prakse prilikom preračunavanja cijena, bilo je potrebno dvojno iskazati cijene.¹⁴

Prema Ciraki, Vakanjac, Lulić (2023) Republika Hrvatska, u pripremnom razdoblju, zadovoljila je sljedeće kriterije: stabilnost cijena, proračunski deficit, javni dug te dugoročne kamatne stope. Kriterij tečaja nije bio formalno ispunjen, ali Hrvatska je ispunjavala četiri od pet kriterija pa je, prema Izvješću o konvergenciji Europske središnje banke iz lipnja 2022. godine, bila spremna za uvođenje eura kao službene valute.

3.2. Proces uvođenja eura

Nadovezano na prošlo poglavlje, Republika Hrvatska ispunila je uvjete za uvođenje eura kao službene valute. Prvi ispunjeni kriterij je stabilnost cijena. Prosječna stopa inflacije u travnju 2022. iznosila je 4,7%, a kriterij referentne stope je stopa od 4,9%. Ispunjen je i kriterij stabilnosti javnih financija. Referentna vrijednost bila je 3%, a Hrvatska je do travnja 2022. godine ostvarila deficit od 2,9%. Javni dug imao je tendenciju pada od 3,25% godišnje što Europska središnja banka smatra prihvatljivim jer se odvija zadovoljavajućom brzinom. Posljednji ispunjeni kriterij je stabilnost dugoročnih kamatnih stopa. Definirana referentna vrijednost je 2,6%, a dugoročne kamatne stope, do travnja 2022. godine, iznosile su 0,8% (Petravić, 2022).

Prilikom uvođenja eura kao službene valute, primjenjuje se pet načela: načelo zaštite potrošača, načelo zabrane neopravdanog povećanja cijena, načelo neprekidnosti pravnih instrumenata, načelo ekonomičnosti i učinkovitosti te načelo informiranosti i transparentnosti. Načelom zaštite potrošača nastoji se zaštititi potrošače od povećanja cijena, a cijena mora biti jednaka kao što je bila i prije preračunavanja u euro. Načelo zabrane neopravdanog povećanja cijena odnosi se na kreditne institucije, poslovne subjekte i pružatelje financijskih usluga kako bi pravni instrumenti na kojima je navedena kuna ostali valjani prilikom uvođenja eura. Načelo ekonomičnosti i učinkovitosti nastoji provesti jednostavnost svih postupaka i aktivnosti te smanjenje svih troškova. Načelo informiranosti i transparentnosti nalaže da sve informacije o euru moraju biti dostupne, razumljive i jasne (Mahović Komljenović i Lulić Stipetić, 2022).

¹⁴ Vlada Republike Hrvatske, Hrvatska narodna banka (2018): Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Hrvatskoj. . <https://www.mingo.hr/public/documents/Eurostrategija%20-%20FINAL.pdf> (25.04.2024.)

Kao što je već spomenuto, proces zamjene valute provodio se u tri faze. Tablica 3. i Tablica 4. prikazuje, po mjesecima, razdoblje dvojnog optjecaja te razdoblje nakon završetka dvojnog optjecaja.

Tablica 3. Razdoblje dvojnog optjecaja

VRIJEME	AKTIVNOSTI
Dan uvođenja eura	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Započinje fizička zamjena kune za euro ▪ Dvotjedno razdoblje dvojnog optjecaja ▪ Sredstva na računima pretvaraju se u euro ▪ Svi krediti u kunama smatraju se kreditima u eurima
Dva tjedna nakon uvođenja eura	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Završava razdoblje dvojnog optjecaja ▪ Euro postaje zakonsko sredstvo plaćanja i službena valuta

Izvor: Vlada Republike Hrvatske, Hrvatska narodna banka (2020): Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom.

https://mfin.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/hr_i_eu/Nacionalni%20plan%20zamjene%20hrvatske%20kune%20eurom%20%20donesen%20na%20sjednici%20Vlade%20RH%20odr%C5%BEanoj%2023.12.2020..pdf (25.04.2024.)

Prema Mahović Komljenović i Lulić Stipetić (2022) poslovni subjekti morali su cijene iskazati u obje valute. Svaki poslovni subjekt mogao je za sebe odlučiti o načinu i modelu dvojnog iskazivanja cijena koji mora biti u skladu sa Zakonom. Prilikom iskazivanja cijena koristi se oznaka EUR ili €. Poslovni subjekti morali su tehnologiju prilagoditi dvojnomo iskazivanju računa. Na računu se morala nalaziti valuta kune i valuta eura te fiksni tečaj konverzije.

Tablica 3. Razdoblje nakon završetka dvojnog optjecaja

VRIJEME	AKTIVNOSTI
Šest mjeseci nakon uvođenja eura	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Fina i pošta prestaju pružati uslugu zamjene novca ▪ Kraj razdoblja u kojemu građani mogu zamijeniti novac bez naknade
Dvanaest mjeseci nakon uvođenja eura	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Banke prestaju pružati usluge zamjene novca ▪ Zamjena novca moguća samo u HNB-u, bez naknade ▪ Završetak razdoblja dvojnog iskazivanja cijena

Izvor: Vlada Republike Hrvatske, Hrvatska narodna banka (2020): Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom.

https://mfjn.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/hr_i_eu/Nacionalni%20plan%20zamjene%20hrvatske%20kune%20eurom%20-%20donesen%20na%20sjednici%20Vlade%20RH%20odr%C5%BEanoj%2023.12.2020..pdf (25.04.2024.)

Banke su te koje su zamijenile većinu kunskog gotovog novca. Prvih šest mjeseci, zamjena valuta bila je besplatna u svim bankama, nakon šest mjeseci, zamjena valuta vršila se uz naknadu. Banke su ograničile svotu koju građani i poduzeća mogu zamijeniti u jednoj transakciji, a ako poduzeća zatraže zamjenu valuta u većoj količini, banka je mogla zaračunati naknadu, ovo ograničenje se ne odnosi na polog gotovine na tekuće račune. Također, banke su morale opskrbiti bankomate novčanicama eura, ali u početku s manjim apoenima kako bi se olakšao promet platnog prometa. Zamjena kuna za eure mogla se je obaviti i u Fini i Hrvatskoj pošti. Građani su do gotovog novca mogli doći i kupnjom u trgovinama zbog dvojnog optjecaja. Mogli su platiti račun u kunama, a ostatak novca dobili bi natrag u eurima. Sredstva na tekućim računima banke su automatski prebacile u valutu eura na dan uvođenja eura.¹⁵

3.3. Eurokovanice i euronovčanice

Eurokovanice kojima se Republika Hrvatska koristi od 01.01.2023. godine, u apoenima su: 1 cent, 2 centa, 5 centi, 10 centa, 20 centa, 50 centi, 1 euro i 2 eura. Euronovčanice kojima se koristi, u apoenima su: 5 eura, 10 eura, 20 eura, 50 eura, 100 eura, 200 eura te 500 eura. Novčanice od 500 eura više se ne tiskaju, ali se i dalje koriste one tiskane u prvoj seriji.

Republika Hrvatska kroz sljedeće aktivnosti provela je odabir motiva za nacionalnu stranu eurokovanice. U lipnju 2021. godine Komisija za novac Hrvatske narodne banke razmotrila je prijedloge te je načinila rang listu motiva. Donesene su ocjene od strane građana za predložene motive. Komisija za novac odabrala je konačni prijedlog eurokovanica koje će razmotriti Nacionalno vijeće za uvođenje eura kao službene valute te će donijeti zaključak. Hrvatska narodna banka raspisala je javni natječaj za izbor dizajna u kolovozu 2021. godine. Prije početka proizvodnje, potpisan je Memorandum o razumijevanju između Republike Hrvatske, država europodručja i Europske komisije o početku proizvodnje. Hrvatski novčarski

¹⁵ Vlada Republike Hrvatske, Hrvatska narodna banka (2020): Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom. https://mfjn.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/hr_i_eu/Nacionalni%20plan%20zamjene%20hrvatske%20kune%20eurom%20-%20donesen%20na%20sjednici%20Vlade%20RH%20odr%C5%BEanoj%2023.12.2020..pdf (25.04.2024.)

zavod je hrvatska kovnica novca te je ona zadužena za proizvodnju kovanica eura (Matić, 2021).

Hrvatska ima četiri dizajna eurokovanice, svaka od kovanica sadrži motiv hrvatske šahovnice na pozadini i 12 zvjezdica europske zastave. Na kovanici od 2 eura nalazi se geografska karta Republike Hrvatske, sadržava godinu tiskanja i natpis „HRVATSKA“, na obodu ima stih „O lijepa o draga o slatka slobodo“. Autor dizajna kovanice 2 eura je Ivan Šivak. Na kovanici od 1 euro nalazi se motiv hrvatske kune, što predstavlja bivšu valutu, sadržava godinu izdavanja i natpis „HRVATSKA“. Autori dizajna su: Jagor Šunde, David Čemeljić i Fran Zekan. Na kovanicama od 50, 20 i 10 centi nalazi se portret izumitelja i inženjera Nikole Tesle, sadrži i godinu izdavanja te natpis „HRVATSKA“. Autor dizajna je Ivan Domagoj Račić. Kovanice od 5, 2 i 1 cent dizajnirala je Maja Škripelj, a na njima se nalazi motiv slova „HR“ napisano uglatom glagoljicom, godina izdavanja te natpis „HRVATSKA“.¹⁶

Euronovčanice su tiskane u dvije serije. Posljednje tiskane novčanice od 100 i 200 eura puštene su u optjecaj 2019. godine. Novčanice su trajnije od onih tiskanih u prvoj seriji i imaju nova zaštitna obilježja, druga serija novčanica naziva se Europa. Naziv Europa dobila je po tome što se na novčanicama nalazi portret Europe, lika iz grčke mitologije. Naziv euro napisan je na različitim pismima: ćirilicom, latinicom i grčkim pismom. Na naličju je prikazan zemljovid Europe. Od zaštitnih obilježja novčanice imaju: reljefni tisak, vodeni znak s portretom, hologram s portretom i smaragdu brojku.¹⁷

Prema Odluci o kontroli provjere autentičnosti i prikladnosti gotovog novca eura (NN 134/2022) banka je dužna zamijeniti i primiti neprikladne novčanice, za koje su prethodno utvrdili da su autentične, ako donositelj predoči više od 50% neprikladne novčanice. Ukoliko novčanice nemaju 50% površinske autentičnosti, ukoliko je novčanica obojana elektrokemijskom zaštitom ili ukoliko je novčanica iznimno oštećena, banka nije dužna zamijeniti novčanicu.

Ukoliko građanin smatra da je novčanica eura krivotvorena, primjenjuje se metoda osjeti, pogledaj i nakreći. Ako i dalje nisu sigurni je li novčanica prava, novčanica se odnosi u banku koja ju tada provjerava. Ukoliko znaju da posjeduju krivotvorenu novčanicu, novčanica se odnosi u policijsku postaju ili nadležno nacionalno tijelo.¹⁸

¹⁶ Europska središnja banka. <https://www.ecb.europa.eu/euro/coins/html/index.hr.html> (25.04.2024.)

¹⁷ Europska središnja banka. <https://www.ecb.europa.eu/euro/coins/html/index.hr.html> (25.04.2024.)

¹⁸ Europska središnja banka, <https://www.ecb.europa.eu/euro/banknotes/ac/html/index.hr.html> (25.04.2024.)

4. PREDNOSTI I NEDOSTATCI UVOĐENJA EURA

Pakt o stabilnosti i rastu te gospodarska i fiskalna pravila Europske unije potiču gospodarsku stabilnost i rast svih članica eurozone. Euro, kao valuta, ključni je mehanizam socijalnih, gospodarskih i političkih struktura cijele unije, a njime se iskorištavaju prednosti jedinstvenog tržišta, političke suradnje i trgovinske politike.¹⁹

„Prema utvrđenoj Strategiji da uvođenje eura koju je HNB definirao, a Vlada RH donijela 2018. godine, koristi od uvođenja eura kao službene valute plaćanja u RH očituju se kroz nekoliko ključnih segmenata, i to: uklanjanje valutnog rizika, manji trošak zaduživanja za domaće subjekte, smanjenje naknade plaćanja, poticaj međunarodnoj razmjeni i jačanju konkurentnosti te mogućnost pristupa europskim mehanizmima financijske pomoći“ (Ciraki, Vakanjac, Lulić, 2023:137). Ovom Strategijom, dobiven je zaključak kako će negativni učinci biti jednokratni, a pozitivni učinci dugotrajno će se odraziti na Republiku Hrvatsku (Grgačić i Majić, 2023).

U nastavku rada detaljnije su prikazane sve koristi koje euro, kao nova službena valuta, donosi Hrvatskoj, ali prikazani su i svi nedostaci koje bi uvođenje eura moglo izazvati u Republici Hrvatskoj.

4.1. Prednosti uvođenja eura

„Euro pojedincima, poduzećima i gospodarstvima zemalja koje ga upotrebljavaju nudi brojne prednosti:

- Lakoću uspoređivanja cijena među zemljama, čime se potiče tržišno natjecanje među poduzećima u korist potrošača
- Stabilnost cijena
- Zahvaljujući euru poduzeća mogu lakše, jeftinije i sigurnije kupovati i prodavati u cijelom europodručju i trgovati s ostatkom svijeta
- Poboljšanu gospodarsku stabilnost i rast
- Bolje integrirana i stoga učinkovitija financijska tržišta
- Veći utjecaj na svjetsko gospodarstvo

¹⁹ Europska unija. https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/benefits_hr (26.04.2024.)

- Opipljiv simbol europskog identiteta²⁰

Uklanjanje valutnog rizika jedna je od prednosti uvođenja eura u Hrvatsku. Valutni rizik nastaje tečajem kune ili druge domaće valute prema euru. Time dolazi do promjene tečaja domaće valute, a to direktno utječe na neto vrijednost imovine te su joj svi izloženi, osim banaka, jer one imaju usklađene valutne pozicije imovine. Ukoliko dođe do devizne zaduženosti gospodarstva, deprecijacija kune negativno utječe na hrvatsko gospodarstvo. Hrvatska je uklonila valutni rizik, samim uvođenjem eura, sav dug u eurima postao je dug u domaćoj valuti. Uvođenjem eura u Hrvatsku dolazi do smanjenja troška zaduživanja domaćih sektora. Kamatne stope približile su se kamatnim stopama europodručja, time dolazi do povećanja konkurentske prednosti hrvatskog gospodarstva. Kamatne stope banaka imaju više prostora za smanjivanje. Razlog tomu je zamjena instrumenata monetarne politike HNB-a za instrumente ESB-a. Stopa obvezne pričuve iznosila je 12%, a sada će se izjednačiti sa stopom ESB-a, a stopa je 1%.²¹

Posljedica svega navedenog je smanjenje ocjena rizika države, povećanje kreditnog rejtinga te smanjenje rizika izbijanja valutne i bankovne krize (Ciraki, Vakanjac, Lulić, 2023). Hrvatska ekonomija je mala ekonomija koja je imala svoju domaću valutu. Ta domaća valuta sa sobom je nosila rizik nastanka valutnih kriza. Valutne krize tjeraju središnju banku da smanjuje međunarodne pričuve, što dovodi do povećanja kamatnih stopa. Valutni rizici povezani su s rizikom izbijanja bankovne krize, što za posljedicu može nositi veliku financijsku krizu. Bankovne krize nastaju zbog slabljenja domaće valute što dovodi do disbalansa bilance banaka.²² Republika Hrvatska je uvođenjem eura smanjila vjerojatnost izbijanja bankovnih kriza, a potpuno je eliminirala mogućnost izbijanja valutnih rizika.

Hrvatska Središnja banka stječe pravo na financijsku pomoć europodručja, tj. može sudjelovati u raspodjeli prihoda Eurosustava. Hrvatska dobiva financijsku pomoć ukoliko se suoči s financijskim poteškoćama (Ciraki, Vakanjac, Lulić, 2023). Sljedeća prednost uvođenja eura kao službene valute su niži tranzicijski troškovi. Smanjuje se naknada za prekogranična i nacionalna plaćanja, a zajednička valuta doprinosi jačanju međunarodne razmjene i ulaganja. Također, nestaju i tranzicijski troškovi zamjene kune u euro koji dolaze iz razlike kupovnog i prodajnog tečaja. Nestaju provizije i naknade mjenjačnica i banaka prilikom konverzije.

²⁰ Europska unija. https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/benefits_hr (27.04.2024.)

²¹ Vlada Republike Hrvatske, Hrvatska središnja banka (2018): Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Hrvatskoj. <https://www.mingo.hr/public/documents/Eurostrategija%20-%20FINAL.pdf> (25.04.2024.)

²² Vlada Republike Hrvatske, Hrvatska središnja banka (2018): Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Hrvatskoj. <https://www.mingo.hr/public/documents/Eurostrategija%20-%20FINAL.pdf> (25.04.2024.)

Hrvatska narodna banka stječe pravo na sudjelovanje u godišnjoj raspodjeli monetarnog prihoda jer se odriče prava za raspolaganjem emisija dobiti.²³

Uvođenje eura potakreće međunarodnu razmjenu i ulaganja. Jedinstvena valuta omogućava više mogućnosti na svjetskoj gospodarskoj sceni. Većina poduzeća cijelog svijeta koja trguju s Europom prihvaćaju euro kao valutu plaćanja, što državama europodručja omogućuje da trguju bez troškova promjene tečaja.²⁴

Sljedeća tablica (Tablica 5.) kroz važnost i vremenski učinak prikazuje koristi od uvođenja eura kao službene valute.

Tablica 5. Koristi od uvođenja eura

PREDNOST	VAŽNOST	VREMENSKI UČINAK
Uklanjanje valutnog rizika u gospodarstvu	Velika	Trajni
Smanjenje troška zaduživanja svih domaćih sektora	Srednja	Trajni
Otklanjanje rizika valutne i smanjenje rizika bankovne i platnobilanične krize	Srednja	Trajni
Niži transakcijski troškovi	Mala	Trajni
Poticaj međunarodnoj razmjeni i ulaganjima	Srednja	Trajni
Sudjelovanje u raspodjeli monetarnog prihoda eurosustava	Mala	Trajni
Pristup mehanizmima financijske pomoći europodručja	Mala	Trajni

Izvor: Grgačić, I., Majić, T. (2023): Konverzija valute u uvjetima povišene inflacije na primjeru hrvatskog gospodarstva. Obrazovanje za poduzetništvo – E4E: znanstveno stručni časopis o obrazovanju za poduzetništvo, str. 82

Tablica 5. prikazuje da svaka od koristi uvođenja eura ima trajan učinak. Od važnosti, veliku važnost ima uklanjanje valutnog rizika u gospodarstvu. Srednju važnost imaju sljedeće koristi uvođenja eura: smanjenje troška zaduživanja svih domaćih sektora, otklanjanje rizika valutne i smanjenje rizika bankovne i platnobilanične krize te poticaj međunarodnoj razmjeni i ulaganjima. Najmanju važnost imaju niži transakcijski troškovi, sudjelovanje u raspodjeli monetarnog prihoda eurosustava te pristup mehanizmima financijske pomoći europodručja.

²³ Vlada Republike Hrvatske, Hrvatska središnja banka (2018): Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Hrvatskoj. <https://www.mingo.hr/public/documents/Eurostrategija%20-%20FINAL.pdf> (25.04.2024.)

²⁴ Europska unija. https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/benefits_hr (27.04.2024.)

4.2. Nedostatci uvođenja eura

Prema Ciraki, Vakanjac, Lulić (2023) guverner HNB-a navodi određene troškove koji mogu nastati uvođenjem eura. Neki od troškova su: povećanje potrošačkih cijena, gubitak samostalne monetarne politike, rast makroekonomskih neravnoteža, rizik nekontroliranog priljeva kapitala i jednokratni troškovi zamjene valute. Nedostatak uvođenja eura kao službene valute jest gubitak samostalne monetarne i tečajne politike. Umjesto samostalne monetarne politike, Hrvatska narodna banka pridružuje se zajedničkoj monetarnoj politici ESB-a. Nacionalna valuta predstavljala je simbol suvereniteta i nacionalni identitet. Sljedeći nedostatak uvođenja eura kao službene valute je porast razine cijena zbog konverzije. To se događa zbog prelijevanja troškova konverzije na potrošače. Poduzeća uglavnom ne zaokružuju cijene kako treba nego ih zaokružuju na više zbog atraktivnosti cijena. 2,99 EUR izgleda mnogo atraktivnije nego 2,34 EUR.²⁵

Grgačić i Majić (2023) navode kako su cijene dobara i usluga u 2023. godini 8,9% više od istog mjeseca 2022. godine. Najviše su porasle cijene u skupini hrane i bezalkoholnog pića, za 15,7%. najviši porast cijena još se osjeti u skupini restorana i hotela, gdje su cijene porasle za 15,5%. Inflacija nije uzrokovana samo uvođenjem eura kao službene valute, nego i ostalim faktorima u svijetu, ali je euro ipak pridonio povećanju inflacije u Hrvatskoj.

Sljedeća tablica (Tablica 6.) prikazuje važnosti i vremenski učinak troškova uvođenja eura. U nastavku objašnjen je svaki od troškova uvođenja eura.

Tablica 6. Troškovi uvođenja eura

TROŠKOVI	VAŽNOST	VREMENSKI UČINAK
Gubitak samostalne monetarne politike	Mala	Trajni
Rizik povećanja razine cijena pri konverziji	Mala	Jednokratni
Rizik prekomjernog priljeva kapitala i akumulacije makroekonomskih neravnoteža	Mala	Trajni
Troškovi konverzije	Mala	Jednokratni
Prijenos sredstava europskoj središnjoj banci	Mala	Jednokratni
Sudjelovanje u pružanju financijske pomoći drugim državama članicama	Srednja	Jednokratni

²⁵ Vlada Republike Hrvatske, Hrvatska narodna banka (2018): Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Hrvatskoj. <https://www.mingo.hr/public/documents/Eurostrategija%20-%20FINAL.pdf> (25.04.2024.)

Izvor: Grgačić, I., Majić, T. (2023): Konverzija valute u uvjetima povišene inflacije na primjeru hrvatskog gospodarstva. Obrazovanje za poduzetništvo – E4E: znanstveno stručni časopis o obrazovanju za poduzetništvo, str. 84

Tablica 6. prikazuje da su: gubitak samostalne monetarne politike, rizik povećanja razine cijena pri konverziji, rizik prekomjernog priljeva kapitala, troškovi konverzije te prijenos sredstava europskoj središnjoj banci troškovi od male važnosti, dok je od srednje važnosti sudjelovanje u pružanju financijske pomoći drugim državama članicama. Trajni vremenski učinak troškova uvođenja eura predstavljaju gubitak samostalne monetarne politike te rizik prekomjernog priljeva kapitala i makroekonomske neravnoteže, dok ostali troškovi imaju jednokratni vremenski učinak na troškove uvođenja eura.

Hrvatska može biti izložena riziku prekomjernog priljeva kapitala i makroekonomskoj neravnoteži, gledajući iskustva država članica europodručja. Iz tog razloga pojedinim državama uklonjene su premije za valutni rizik i stabilizirana su inflacijska očekivanja. Dolazi i do jednokratnih troškova konverzije pri samoj zamjeni valute. Ovi jednokratni troškovi odnose se na izradu novčanica i kovanica te distribuciju novca. U jednokratne troškove spadaju i troškovi informacijske kampanje i razne edukacije zaposlenika. Jednokratne troškove Hrvatska je platila i za pristupanje Hrvatske narodne banke Eurosustavu. HNB morala je uplatiti dio upisanog kapitala te prenijeti dio međunarodnih pričuva i doprinos rezervama u ESB. Kao posljednji nedostatak navodi se sudjelovanje u pružanju financijske pomoći drugim državama eurozone. Hrvatska stječe pravo pristupa financijskoj pomoći, ali mora sudjelovati u troškovima solidarne pomoći drugim članicama europodručja.²⁶

5. OSVRT NA MOGUĆNOST PRAKTIČNE PRIMJENE – ISTRAŽIVANJE MIŠLJENJA GRAĐANA O ZADOVOLJSTVU NAKON UVOĐENJA EURA

U svrhu primjene teorijskog dijela ovoga završnog rada, provedeno je istraživanje mišljenja građana o zadovoljstvu nakon uvođenja eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj putem internetske ankete u razdoblju od 01.04. do 22.04.2024.godine. Istraživanju je

²⁶ Vlada Republike Hrvatske, Hrvatska narodna banka (2018): Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Hrvatskoj. <https://www.mingo.hr/public/documents/Eurostrategija%20-%20FINAL.pdf> (26.04.2024.)

pristupilo 35 građana. Na sljedećim grafičkim prikazima biti će prikazani stavovi i mišljenje građana o: prijašnjim promjenama valute u Republici Hrvatskoj, pristupačnosti informacija o euru kao valuti, jesu li se građani priviknuli na novu valutu, vremenu prilagodbe na novu valutu, razlozima lošeg trenutka za uvođenje eura, prednostima te nedostacima eura kao nove valute.

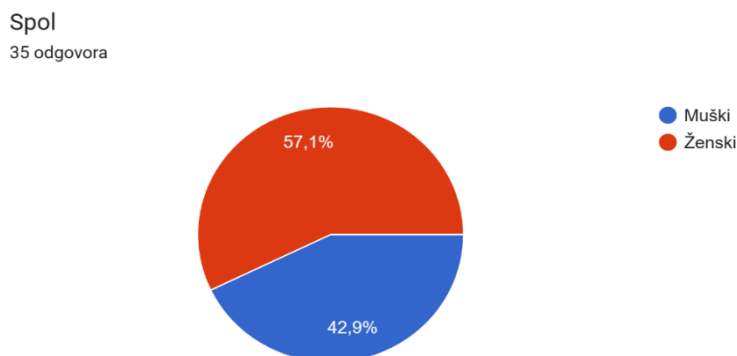
5.1. Cilj i zadatak istraživanja

Cilj ovog istraživanja je prikupljanje mišljenja građana o zadovoljstvu eurom kao novom valutom Republike Hrvatske. Želi se provjeriti razlika među mišljenjima mlađe i starije generacije te kako se koja dobna skupina prilagodila euru. Istraživanju je pristupilo 35 ispitanika. Većina ispitanika je ženskog spol, a najviše ispitanika pripada dobnoj skupini od 18 do 30 godina. Više od pola ispitanika ima završenu srednju školu.

5.2. Rezultati istraživanja

U nastavku su prikazane slike pitanja i odgovora iz provedenog istraživanja. Kao uvod u istraživanje, prve tri slike prikazuju sljedeće: prva slika prikazuje spol ispitanika, sljedeća slika prikazuje dob ispitanika te posljednja slika prikazuje obrazovanje ispitanika. Ostale slike prikazuju pitanja glavnog dijela provedenog istraživanja. Slika 5. prikazuje susret ispitanika s promjenom valute u prošlosti, zatim Slika 6. prikazuje jesu li građani dobili dovoljno informacija o euru prije njegovog uvođenja, Slika 7. prikazuje kako su se građani priviknuli na euro, Slika 8. prikazuje jesu li građani imali dovoljno vremena za prilagodbu na euro, Slika 9. prikazuje mišljenje građana o tome je li Hrvatska u pravo vrijeme uvela euro, Slika 10. nadovezuje se na prethodno pitanje te prikazuje razloge o lošem trenutku uvođenja eura, Slika 11. prikazuje prednosti uvođenja eura, po mišljenu ispitanika, a Slika 12. nedostatke uvođenja eura. Posljednja slika, Slika 12., prikazuje mišljenje građana o tome hoće li euro dugoročno donijeti Hrvatskoj samo dobro.

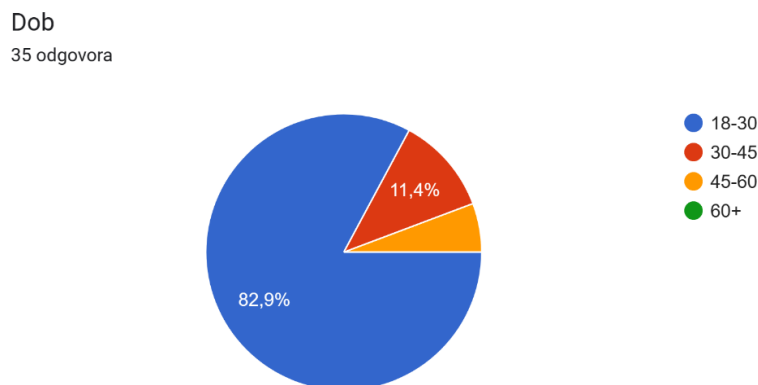
Slika 2. Spol ispitanika

Izvor: Autor rada

Prvo pitanje istraživanja bilo je spol ispitanika. Istraživanju je pristupilo 35 ispitanika od kojih je većina ispitanika, njih 20 (57,1%), ženskog spola, a 15 (42,9%) ispitanika je muškog spola.

Slika 3. Dob ispitanika

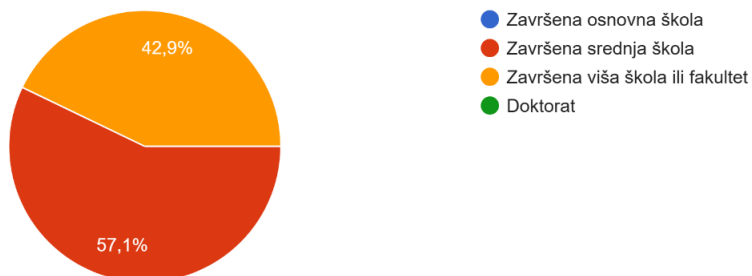

Izvor: Autor rada

Sljedeće pitanje bilo je dob ispitanika. Istraživanju je pristupilo 29 (82,9%) ispitanika u dobi od 18 do 30 godina, 4 (11,4%) ispitanika u dobi od 30 do 45 godina te 2 (5,7%) ispitanika u dobi od 45 do 60 godina. U dobnoj skupini od 60 i više godina nije pristupio niti jedan ispitanik.

Slika 4. Obrazovanje ispitanika

Obrazovanje
35 odgovora

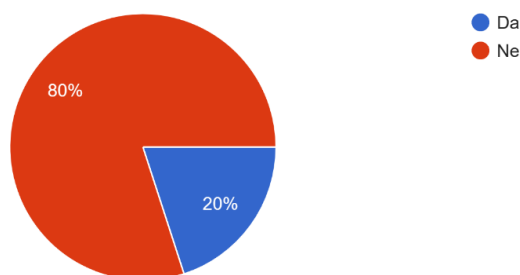

Izvor: Autor rada

Posljednje pitanje o samim ispitanicima bilo je njihovo obrazovanje. Većina ispitanika, njih 20 (57,1%) ima završenu srednju školu, a ostali ispitanici, njih 15 (42,9%) ima završenu višu školu ili fakultet. Istraživanju nije pristupio niti jedan ispitanik sa završenom osnovnom školom kao ni doktoratom.

Slika 5. Susret s promjenom valute

Jeste li se već susreli s promjenom Hrvatske valute u prošlosti?
35 odgovora

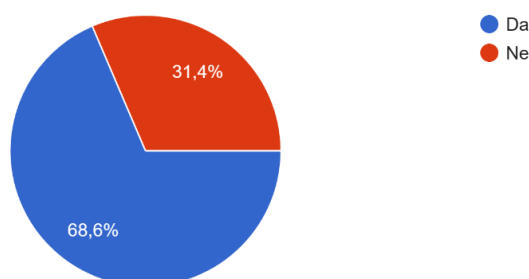
Izvor: Autor rada

Prvo pitanje glavnog dijela istraživanja bilo je „Jeste li se već susreli s promjenom Hrvatske valute u prošlosti?“. Većina ispitanika, njih 28 (80%) izjavilo je da se nisu susreli s promjenom Hrvatske valute u prošlosti, a samo se 7 (20%) ispitanika u prošlosti susrelo s promjenom valute u prošlosti, što znači da su to ispitanici iz dobne skupine 30 do 60 godina.

Slika 6. Informacije o euru

Smatrate li da ste dobili dovoljno informacija o euru, kao valuti, prije nego li je uveden kao službena valuta?

35 odgovora

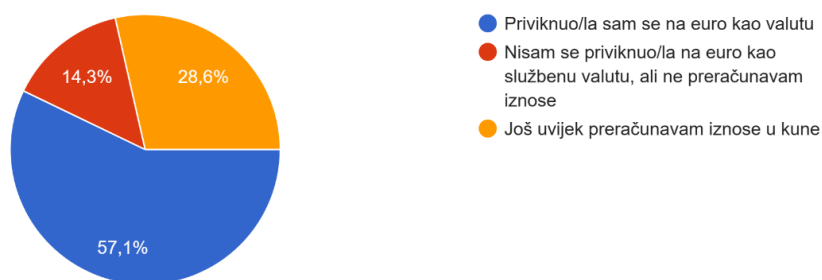
Izvor: Autor rada

Na pitanje „Smatrate li da ste dobili dovoljno informacija o euru, kao valuti, prije nego li je uveden kao službena valuta?“ većina ispitanika, njih 24 (68,8%) izjavilo je da je dobilo dovoljno informacija o euru kao valuti, dok 11 (31,4%) ispitanika smatra da nije dobilo dovoljno informacija o euru prije nego li je uveden kao službena valuta.

Slika 7. Priviknutost na euro

Jeste li se priviknuli na euro, kao službenu valutu, ili još uvijek preračunavate iznose u kune?

35 odgovora

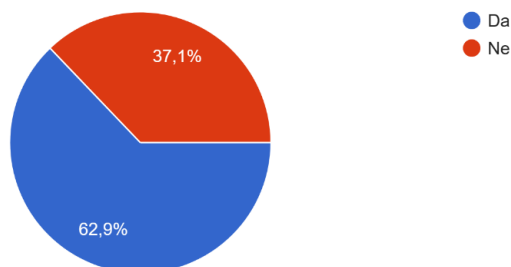

Izvor: Autor rada

Na pitanje „Jeste li se priviknuli na euro, kao službenu valutu, ili još uvijek preračunavate iznose u kune?“ većina ispitanika, njih 20 (57,1%) izjavilo je da su se priviknuli na euro kao službenu valutu. 10 (28,6%) ispitanika još uvijek preračunava iznose u kune, a 5 (14,3%) ispitanika nije se priviknulo na euro kao službenu valutu, ali ne preračunava iznose u kune.

Slika 8. Vrijeme prilagodbe na euro

Smatrate li da je bilo dovoljno vremena za prilagodbu na euro?
35 odgovora

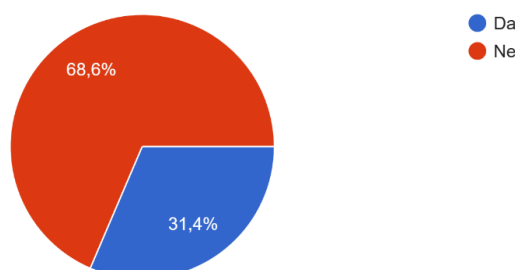

Izvor: Autor rada

Na pitanje „Smatrate li da je bilo dovoljno vremena za prilagodbu na euro?“ većina ispitanika, njih 22 (62,9%) izjavilo je da je bilo dovoljno vremena za prilagodbu na euro. 13 (37,1%) ispitanika smatra da nije bilo dovoljno vremena za prilagodbu na novu valutu.

Slika 9. Vrijeme uvođenja eura

Smatrate li da je Hrvatska izabrala dobro vrijeme za uvođenje eura?
35 odgovora

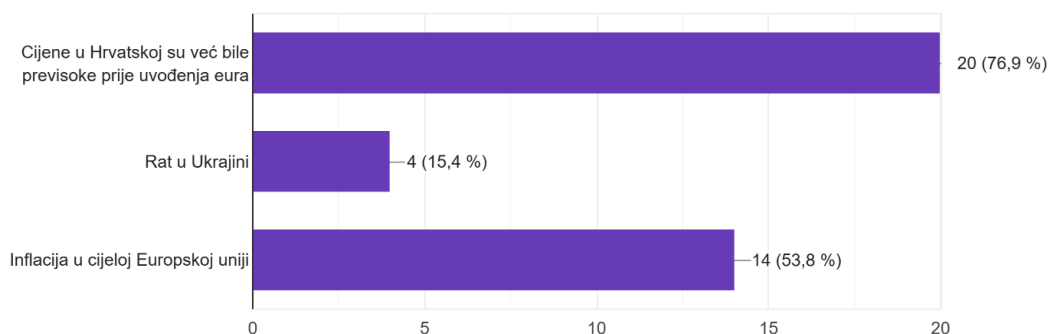
Izvor: Autor rada

Na pitanje „Smatrate li da je Hrvatska izabrala dobro vrijeme za uvođenje eura?“ 24 (68,6%) ispitanika složilo se da Hrvatska nije izabrala dobro vrijeme za uvođenje eura, dok 11 (31,4%) ispitanika smatra da je Hrvatska u dobro vrijeme uvela euro kao službenu valutu. Sljedeće pitanje donosi razloge ispitanika, koji su odgovorili ne, zašto smatraju da Hrvatska nije u dobrom trenutku uvela euro.

Slika 10. Razlozi ispitanika o lošem trenutku uvođenja eura

Ako NE smatrate da je bilo dobro vrijeme za uvođenje eura, koji su mogući razlozi tome?

26 odgovora

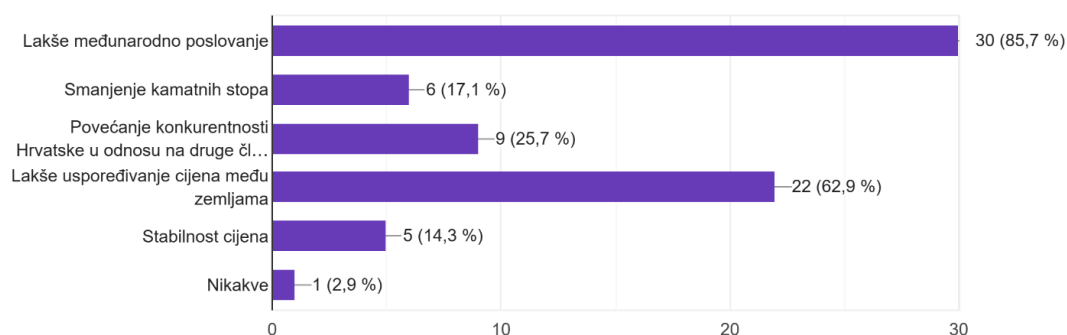
Izvor: Autor rada

Na pitanje „Ako NE smatrate da je bilo dobro vrijeme za uvođenje eura, koji su mogući razlozi tome?“ 20 (76,9%) ispitanika smatra da je razlog to što su cijene u Hrvatskoj već bile previsoke prije uvođenja eura, sljedeći razlog zbog kojeg nije bilo dobro vrijeme za uvođenje eura je inflacija u cijeloj Europskoj uniji, za koju je glasalo 14 (53,8%) ispitanika. Kao najmanje bitan razlog 4 ispitanika (15,4%) izabrala su da je Rat u Ukrajini razlog zbog kojeg Hrvatska još nije trebala uvesti euro.

Slika 11. Prednosti uvođenja eura

Koje su, po Vama, prednosti uvođenja eura kao službene valute?

35 odgovora

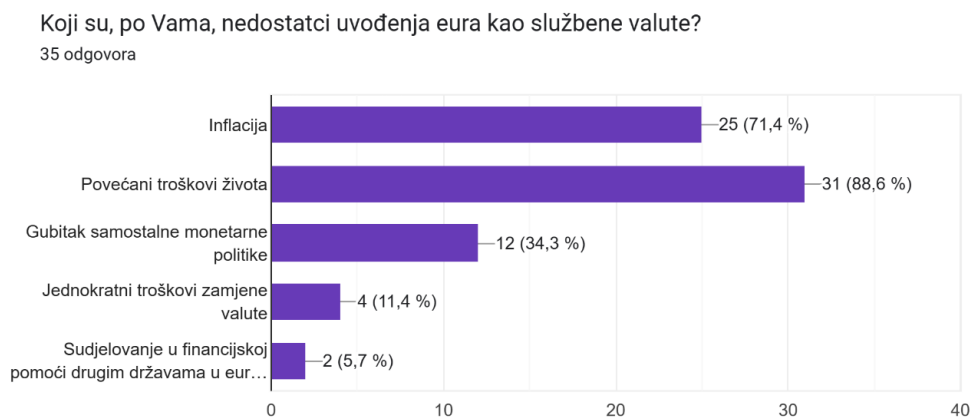

Izvor: Autor rada

Na pitanje „Koje su, po Vama, prednosti uvođenja eura kao službene valute?“ ispitanici su odgovorili sljedeće: 30 (85,7%) ispitanika smatra da je lakše međunarodno poslovanje najveća prednost uvođenja eura, zatim, 22 (62,9%) ispitanika navode lakše uspoređivanje cijena

među zemljama, 9 (25,7%) ispitanika navodi povećanje konkurentne prednosti u odnosu na druge članice, 6 (17,1%) ispitanika navodi smanjenje kamatnih stopa, 5 (14,3%) navodi stabilnost cijena kao prednost, te 1 (2,9%) ispitanik na opciju „Ostalo“ odgovara „Nikakve“.

Slika 12. Nedostatci uvođenja eura

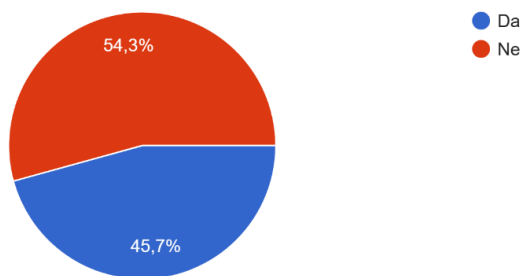

Izvor: Autor rada

Na pitanje „Koji su, po Vama, nedostatci uvođenja eura kao službene valute?“ ispitanici nedostatke navode ovako: najviše ispitanika, njih 31 (88,6%) kao najveći nedostatak vidi povećane troškove života, 25 (71,4%) ispitanika zatim odabire inflaciju, 12 (34,3%) ispitanika odabire gubitak samostalne monetarne politike, 4 (11,4%) ispitanika navodi jednokratne troškove u zamjeni valuta te 2 (2,5%) ispitanika kao nedostatak navodi sudjelovanje u finansijskoj pomoći drugim državama u eurozoni.

Slika 13. Što dugoročno donosi euro

Smatrate li, dugoročno, da će euro Hrvatskoj donijeti samo dobro?
35 odgovora

Izvor: Autor rada

Na posljednje pitanje „Smatrate li, dugoročno, da će euro Hrvatskoj donijeti samo dobro?“ većina ispitanika, njih 19 (54,3%) smatra kako euro kao valuta Hrvatskoj neće donijeti dobro, a 16 (45,7%) ispitanika smatra da će euro Hrvatskoj, dugoročno, donijeti samo dobro.

5.3. Interpretacija rezultata istraživanja

Istraživanje o zadovoljstvu građana nakon uvođenja eura kao službene valute pokazalo je da su se s promjenom Hrvatske valute, u prošlosti, susreli građani srednje i starije dobi, od 30 do 60 godina. Ovi rezultati nisu iznenađujući, pošto je Hrvatska u bližoj povijesti uvela hrvatsku kunu kao službenu valutu. Građani, većinom ženskoga spola, dobne granice od 18 do 30 godina, sa završenom srednjom školom, zadovoljni su količinom dobivenih informacija o euru prije nego li je uveden kao službena valuta u Republici Hrvatskoj. Građani koji su se priviknuli na euro, kao službenu valutu, su većinom ženske osobe, u dobnoj skupini od 18 do 30 godina. Trećina građana, uglavnom mlađe i srednje životne dobi, još uvijek preračunavaju iznose u kune, što znači da se postepeno prilagođavaju na novu valutu. Manji broj građana, uglavnom starije životne dobi, nisu se priviknuli na novu valutu, ali ne preračunavaju iznose u kune. Razlog tomu je, vjerojatno, susret s promjenom Hrvatske valute u prošlosti.

Građani smatraju da je bilo dovoljno vremena za prilagodbu na novu valutu, ali većina građana, mlađe i srednje životne dobi, smatra da je Hrvatska izabrala krivo vrijeme za uvođenje nove valute, a evo i razloga zašto. Većina građana, kao glavni razlog krivog vremena za uvođenje eura, navela je da su cijene u Hrvatskoj već bile previsoke prije uvođenja eura, zatim slijedi inflacija u cijeloj Europskoj uniji, a kao posljednji razlog naveli su rat u Ukrajini.

Kao najveću prednost uvođenja eura građani su odabrali lakše međunarodno poslovanje, sljedeća prednost je lakše uspoređivanje cijena među državama, zatim povećanje konkurentske prednosti Hrvatske u odnosu na druge članice Europske unije, slijede smanjenje kamatnih stopa i stabilnost cijena. Rezultati istraživanja pokazuju da se građani nadaju većem rastu i suradnji Hrvatske na Europskom prostoru te smanjenje i stabilnost kamatnih stopa i cijena u Hrvatskoj. Kao najveći nedostatak građani navode povećane troškove života i inflaciju. Slijede gubitak samostalne monetarne politike, jednokratni troškovi zamjene valute te sudjelovanje u financijskoj pomoći drugim državama eurozone. Iz rezultata se može zaključiti kako se građani najviše brinu o troškovima života i inflaciji.

Nakon svih iznesenih rezultata i razloga, više od polovice građana, mlađe i srednje životne dobi, smatra kako euro kao nova valuta Hrvatskoj neće donijeti samo dobro. Možemo

zaključiti kako građani smatraju da će nedostaci uvođenja eura premašiti sve prednosti nove valute te kako nisu optimistični oko budućnosti Hrvatske u eurozoni.

Zaključak istraživanja je da su građani uglavnom zadovoljni novom valutom Hrvatske. Smatraju da su imali dovoljno vremena za prilagodbu, ali još uvijek preračunavaju iznose u kunu. Hrvatska nije odabrala dobro vrijeme za uvođenje eura zbog toga što su cijene u Hrvatskoj već bile previsoke i zbog inflacije na području cijele Europske unije. Kao najveća prednost uvođenja eura istaknuto je lakše međunarodno poslovanje i lakše uspoređivanja cijena među državama. Većina građana smatra da, dugoročno, euro Hrvatskoj neće donijeti dobro što možemo povezati s nedostacima uvođenja eura, gdje su građani kao najveće nedostatke naveli povećane troškove života i inflaciju. To pokazuje kako građani imaju strah od budućnosti i budućih povećanja cijena i troškova života.

6. ZAKLJUČAK

Na hrvatskom području, prvi kovani novac pojavio se na otoku Hvaru u četvrtom stoljeću prije Krista. Do samostalnosti, na hrvatskom području izmijenile su se različite vrste novca. Faze uvođenja hrvatske kune kao nacionalne valute trajale su od 1991. godine. Hrvatska kuna bila je službena valuta sve do 01. siječnja 2023. godine, kada službena valuta postaje euro. San o zajedničkoj valuti Europske unije traje od 1960-ih godina. Taj san ostvaruje se u siječnju 2002. godine kada euro postaje službena valuta 12 država članica Europske unije. S vremenom još sedam država članica uvode euro kao službenu valutu, a osma i posljednja država bila je Hrvatska.

Kako bi neka zemlja postala dio eurozone, mora ispuniti kriterije nominalne konvergencije. Nakon ulaska u Europsku uniju 01. srpnja 2013. godine Hrvatska se obvezala uvesti euro kao službenu valutu ispunjenjem kriterija nominalne konvergencije. Do 2022. godine, Hrvatska je ispunila četiri od pet kriterija prema Izvješću o konvergenciji Europske središnje banke, te je uvela euro kao službenu valutu. Prilikom uvođenja eura primjenjuje se pet načela, a ona su: načelo zaštite potrošača, načelo zabrane neopravdanog povećanja cijena, načelo neprekidnosti pravnih instrumenata, načelo ekonomičnosti i učinkovitosti te načelo informiranosti i transparentnosti.

Istraživanjem mišljenja građana o zadovoljstvu nakon uvođenja eura došlo se do zaključka kako je većina građana zadovoljna eurom kao novom službenom valutom Republike Hrvatske. Građani smatraju kako su imali dovoljno vremena za prilagodbu na novu valutu, ali nisu zadovoljni vremenom u kojemu je Hrvatska odlučila uvesti euro zbog već previsokih cijena u Hrvatskoj i inflacije. Kao najveću prednost građani navode lakše međunarodno poslovanje, a kao najveći nedostatak navode povećane troškove života. Sukladno tome, većina građana smatra da u budućnosti i dugoročno, euro Hrvatskoj neće donijeti samo dobro.

7. POPIS LITERATURE

Knjige:

1. Aglietta, M., Orléan, A. (2004): Novac i suverenitet. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga
2. Aralica, Z. i sur. (2005): Pridruživanje Hrvatske Europskoj uniji: Ususret izazovima pregovora. Zagreb: Institut za javne financije, Zaklada Friedrich Ebert
3. Arbutina, H. i sur. (2003): Pridruživanje Hrvatske Europskoj uniji: Izazovi ekonomske i pravne prilagodbe. Zagreb: Institut za javne financije, Zaklada Friedrich Ebert
4. Bađun, M. i sur. (2004): Pridruživanje Hrvatske Europskoj uniji: Izazovi institucionalnih prilagodbi. Zagreb: Institut za javne financije, Zaklada Friedrich Ebert
5. Kolar-Dimitrijević, M. (2013): Povijest novca u Hrvatskoj od 1527. do 1941. godine. Zagreb: Hrvatska narodna banka

Članci u časopisima:

6. Brekalo, M., Lasić, M. (2013): Hrvatski novac – Integralni dio suvereniteta Republike Hrvatske. Hum: časopis Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru No. 10.. Zagreb: Institut društvenih znanosti „Ivo Pilar“. str. 71-89
7. Ciraki, T., Vakanjac, D., Lulić, I. (2023): Hrvatski model uvođenja eura i njegova usporedba s modelima odabranih zemalja eurozone. ET²eR – ekonomija, turizam, telekomunikacije i računarstvo Vol. 10. No. 1.. Virovitica: Veleučilište u Virovitici. str. 129-141
8. Grgačić, I., Majić, T. (2023): Konverzija valute u uvjetima povišene inflacije na primjeru Hrvatskog gospodarstva. Obrazovanje za poduzetništvo – E4E: znanstveno stručni časopis o obrazovanju za poduzetništvo Vol. 13. No. 1-2.. Zagreb: Europska poslovna škola. str. 77-90
9. Mahović Komljenović, M., Lulić Stipetić, J. (2022): Uvođenje eura kao službene valute u RH. FIP – Financije i pravo Vol. 10. No. 1.. Zagreb: EFFECTUS poduzetnički studij – Visoko učilište. str. 17-28
10. Matić, B. (2021): Zajednički optjecajni kovinski novac Europske ekonomske i monetarne unije – izazovi uređenja nacionalne strane. Numizmatičke Vijesti Vol. 63. No. 74.. Zagreb: Hrvatsko Numizmatičko Društvo. str. 135-155

11. Paparella, I. (2000): Uvođenje eura – početci i očekivanja. Ekonomska misao i praksa Vol. 9. No. 2.. Dubrovnik: Fakultet za turizam i vanjsku trgovinu Dubrovnik. str. 229-245
12. Vakanjac, D., Uher, M., Bedeković, M. (2022): The Maastricht Criteria – Introduction of the Euro in the Republic of Croatia. International Scientific Symposium „Region, Entrepreneurship, Development“. Osijek: ISSN 1848-9559. str. 783-800

Članci u zbornicima radova:

13. Petravić, D. (2022): Analiza nominalnih kriterija konvergencije za uvođenje eura u Republici Hrvatskoj. U: Pavičić Vukičević, J.(ur.) Zbornik Sveučilišta Libertas. Zagreb: Libertas međunarodno Sveučilište. str. 63-84

Propisi:

14. Odluka o kontroli provjere autentičnosti i prikladnosti gotovog novca eura. NN 134/2022

Članci na mrežnoj stranici:

15. Ministarstvo financija (2022): Uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj. <https://mfin.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Uvo%C4%91enje%20eura%20kao%20slu%C5%BEbene%20u%20rh.pdf> (25.04.2024.)
16. Vlada Republike Hrvatske, Hrvatska narodna banka (2020): Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom. https://mfin.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/hr_i_eu/Nacionalni%20plan%20zamjene%20hrvatske%20kune%20eurom%20-%20donesen%20na%20sjednici%20Vlade%20RH%20odr%C5%BEanoj%2023.12.2020..pdf (25.04.2024.)
17. Vlada Republike Hrvatske, Hrvatska narodna banka (2018): Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Hrvatskoj. <https://www.mingo.hr/public/documents/Eurostrategija%20-%20FINAL.pdf> (26.04.2024.)

Mrežna stranica:

18. Euro.hr. <https://euro.hr/o-euru/> (24.04.2024.)
19. Europska središnja banka. <https://www.ecb.europa.eu/euro/coins/html/index.hr.html> (25.04.2024.)
20. Europska središnja banka.
<https://www.ecb.europa.eu/euro/banknotes/ac/html/index.hr.html> (25.04.2024.)
21. Europska unija. https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/history-and-purpose_hr (24.04.2024.)
22. Hrvatska enciklopedija. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/novac> (23.04.2024.)
23. Hrvatska narodna banka. <https://www.hnb.hr/novac/kuna> (23.04.2024.)
24. Hrvatska povijest. <https://hrvatska-povijest.hr/mnogi-su-hrvatski-dinar-vec-zaboravili-mnogi-ga-nikad-u-rukama-nisu-ni-imali-a-imao-je-kratku-i-zanimljivu-povijest/> (23.04.2024.)
25. Hrvatski numizmatički portal. <https://www.kunalipa.com/katalog/povijest/> (23.04.2024.)
26. Mirovina.hr. <https://www.mirovina.hr/novosti/prisjetimo-se-hrvatskih-dinara-valute-koju-smo-koristili-tik-prije-dolaska-kune/> (23.04.2024.)

8. POPIS ILUSTRACIJA

Slike:

1. Slika 1. Organizacijska struktura provedbe aktivnosti zamjene hrvatske kune eurom
2. Slika 2. Spol ispitanika
3. Slika 3. Dob ispitanika
4. Slika 4. Obrazovanje ispitanika
5. Slika 5. Susret s promjenom valute
6. Slika 6. Informacije o euro
7. Slika 7. Priviknutost na euro
8. Slika 8. Vrijeme prilagodbe na euro
9. Slika 9. Vrijeme uvođenja eura
10. Slika 10. Razlozi ispitanika o lošem trenutku uvođenja eura
11. Slika 11. Prednosti uvođenja eura
12. Slika 12. Nedostatci uvođenja eura
13. Slika 13. Što dugoročno donosi euro

Tablice:

14. Tablica 1. Nacionalni simboli država na kovanicama eura i centi
15. Tablica 2. Pripremno razdoblje za uvođenje eura
16. Tablica 3. Razdoblje dvojnog optjecaja
17. Tablica 4. Razdoblje nakon završetka dvojnog optjecaja
18. Tablica 5. Koristi od uvođenja eura
19. Tablica 6. Troškovi uvođenja eura

OBRAZAC 5

IZJAVA O AUTORSTVU

Ja, Nikolina Majcan

izjavljujem da sam autor/ica završnog/diplomskog rada pod nazivom

Euro u Republici Hrvatskoj

Svojim vlastoručnim potpisom jamčim sljedeće:

- da je predani završni/diplomski rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija,
- da su radovi i mišljenja drugih autora/ica, koje sam u svom radu koristio/la, jasno navedeni i označeni u tekstu te u popisu literature,
- da sam u radu poštivao/la pravila znanstvenog i akademskog rada.

Potpis studenta/ice

Nikolina Majcan

OBRAZAC 6

ODOBRENJE ZA OBJAVLJIVANJE ZAVRŠNOG/DIPLOMSKOG RADA U DIGITALNOM REPOZITORIJU

Ja, Nikolina Majcan
dajem odobrenje za objavljivanje mog autorskog završnog/diplomskog rada u nacionalnom repozitoriju odnosno repozitoriju Veleučilišta u Virovitici u roku od 30 dana od dana obrane.

Potvrđujem da je za pohranu dostavljena završna verzija obranjenog završnog/diplomskog rada.

Ovom izjavom, kao autor navedenog rada dajem odobrenje i da se moj rad, bez naknade, trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim na sljedeći način (zaokružiti):

- a) Rad u otvorenom pristupu
- b) Rad dostupan nakon: 13.05.2024. (upisati datum)
- c) Pristup svim korisnicima iz sustava znanosti i visokog obrazovanja RH
- d) Pristup korisnicima matične ustanove
- e) Rad nije dostupan (u slučaju potrebe dodatnog ograničavanja pristupa Vašem završnom/diplomskom radu, podnosi se pisani obrazloženi zahtjev).

U slučaju dostupnosti rada prethodno označeno od a) do d), ovom izjavom dajem pravo iskorištavanja mog ocjenskog rada kao autorskog djela pod uvjetima Creative Commons licencije (zaokružiti):

- 1) CC BY (Imenovanje)
- 2) CC BY-SA (Imenovanje – Dijeli pod istim uvjetima)
- 3) CC BY-ND (Imenovanje – Bez prerada)
- 4) CC BY-NC (Imenovanje – Nekomercijalno)
- 5) CC BY-NC-SA (Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima)
- 6) CC BY-NC-ND (Imenovanje – Nekomercijalno – Bez prerada)

Ovime potvrđujem da mi je prilikom potpisivanja ove izjave pravni tekst licencija bio dostupan te da sam upoznat s uvjetima pod kojim dajem pravo iskorištavanja navedenog djela.

Potpis studenta/ice

Nikolina Majcan